

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN MIETINTÖ 16/2009 vp

Hallituksen esitys laiksi Merenkululaitoksen tuotantotoiminnan muuttamisesta osakeyhtiök- si

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä syyskuuta 2009 lähettänyt liikenne- ja viestintävaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi Merenkululaitoksen tuotantotoiminnan muuttamisesta osakeyhtiöksi (HE 144/2009 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylijohtaja Juhani Tervala, projektipäällikkö Hannu Hautakangas, neuvotteleva virkamies Rita Linna ja neuvotteleva virkamies Mika Mäkilä, liikenne- ja viestintäministeriö
- budjettineuvos Esko Tainio, valtiovarainministeriö
- kilpailuasianneuvos Riitta Ryhänen, Kilpailuvirasto
- pääjohtaja Markku Mylly, Merenkululaitos

- varapääjohtaja Mikko Alestalo, Ilmatieteen laitos
- sopimustoimitsija Mikko Siljander, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL
- asiamies Heikki Tuominen, Palkansaajajärjestö Pardia ry
- asiamies Päivi Saarinen, Suomen Konepäällystöliitto
- puheenjohtaja Simo Zitting, Suomen Merimies-Unioni ry
- toimitusjohtaja Olof Widén, Suomen Varustamot ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Huoltovarmuuskeskus
- Varustamoliikelaitos
- Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL
- Suomen Satamaliitto
- Merenkululaitoksen akavalaiset
- Suomen ympäristökeskus.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Merenkululaitoksen tuotantotoiminnan muuttamisesta osakeyhtiöksi.

Esitys on osa merenkulkualan toimintojen uudelleen järjestelyä, jossa merenkulun turvallisuustoiminnot, väyliin liittyvät tilaajatoiminnot ja palvelujen tuotanto erotetaan toisistaan. Samalla avataan kilpailua ja edistetään vesiväyliin liittyvien palveluiden markkinoiden toimintaa.

Esityksen mukaan Merenkululaitoksen tuotantotoiminta erotettaisiin Merenkululaitoksesta muodostamalla siitä uusi valtion kokonaan omistama osakeyhtiö.

Tämän esityksen kanssa samanaikaisesti on annettu hallituksen esitys laiksi Varustamoliikelaitoksen muuttamisesta osakeyhtiöksi. Sen mukaan Varustamoliikelaitoksen väyläpalveluliiketoiminta erotettaisiin liikelaitoksesta ja siir-

rettäisiin osaksi tämän esityksen mukaisesti perustettavaa osakeyhtiötä mukaan lukien nykyiset öljyntorjuntatehtävät.

Perustettavan osakeyhtiön toimialana olisi vesiväyliä hoito, kanavien käyttö ja kunnossapito, ympäristövahinkojen ehkäisemiseen ja torjuntaan liittyvät tehtävät, vesirakentaminen, suunnittelu- ja asiantuntijapalvelut, merenmittaus sekä muut vesiväyliin ja vesirakentamiseen liittyvät tehtävät. Yhtiö voi harjoittaa toimintaa Suomessa ja ulkomailla.

Valtioneuvosto oikeutettaisiin luovuttamaan Merenkululaitoksen tuotantotoiminnan hallinnassa oleva omaisuus ja toiminta perustettavalle osakeyhtiölle.

Merenkululaitoksen tuotantotoiminnan henkilöstö siirtyisi tai otettaisiin perustettavan osakeyhtiön palvelukseen.

Esitys liittyy valtion vuoden 2010 talousarvioesitykseen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2010 alusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Perustettava yhtiö toimisi kolmen vuoden siirtymäkauden jälkeen markkinaehtoisesti, kuitenkin siten, että eräät toiminnot, kuten Saimaan kanavan käyttö ja kunnossapito ja Suomen aluevesien merenmittaus jäisivät edelleen kilpailun avaamisen ulkopuolelle. Varautumiseen ja maanpuolustukseen liittyvät yhtiön tehtävät otettaisiin huomioon valmisteilla olevassa toimialalainsäädännössä. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Öljyntorjuntavalmius. Esityksen mukaan öljyntorjuntaan varustellut väyläalukset, öljyntorjuntatehtävien hoitaminen ja sitä koskevat sopimukset siirtyisivät väyläpalveluliiketoiminnan mukana perustettavalle tuotanto-osakeyhtiölle. Varustamoliikelaitoksen ja Suomen ympäristökeskuksen välisen sopimuksen sisällön on tarkoitus säilyä nykyisenä. Ehdotettuun uuteen lainsäädäntöön ei kuitenkaan sisälly nykyisen Varustamoliikelaitoksesta annetun lain säännöistä velvollisuudesta tarjoutua öljyvahinkojen torjuntatehtäviin. Esityksessä (1 §:n 2 mom.) mainitaan vain yhtiön yhdeksi toimialaksi ympäristövahinkojen ehkäisemiseen ja torjuntaan liittyvät tehtävät. Valiokunta pitää tärkeänä korostaa, että perustettavan yhtiön tulee jatkossa tarjoutua

öljyvahinkojen torjuntatehtäviin vastaavassa laajuudessa kuin Varustamoliikelaitos on tähän asti tehnyt ja varautua kasvavien öljyntorjuntavaatimusten mukaisesti myös lisäämään kapasiteettiaan tarpeen niin vaatiessa.

Henkilöstövaikutukset. Asiantuntijakuulemisessa on todettu, että jokainen yhtiöitettävien toimintojen henkilöstöön kuuluva siirtyy perustettavan osakeyhtiön työntekijäksi yhtiön perustamisesta lukien. Työsopimussuhteinen henkilöstö siirtyy ja virkasuhteinen henkilöstö otetaan työsuhteeseen yhtiöön. Määräaikainen virka- tai työsopimussuhteinen henkilöstö otetaan tai siirtyy määräaikansa osoittamaksi ajaksi yhtiön palvelukseen määräaikaiseen työsuhteeseen.

Ehdotuksen 7 §:n 2 momentin mukaan työntekijöihin ja palvelussuhteen ehtoihin sovelletaan, mitä laissa säädetään tai sen nojalla säädetään tai määrätään ja mitä yhtiötä sitovassa työehtosopimuksessa ja työsopimuksessa sovitaan. Tämän mukaisesti yksittäiset työsopimukset ovat siis voimassa sellaisina kuin ne on tehty ja työehtosopimukset ovat voimassa sopimuskauden loppuun. Työehtosopimukset velvoittavat uutta osakeyhtiötä sen mukaisesti, mitä sopimuksissa on sovittu.

Virkasuhteinen henkilöstö otetaan osakeyhtiön palvelukseen työsuhteeseen (7 §:n 1 mom.). Virat lakkaavat ja niihin perustuvat virkasuhteet sekä määräaikaiset virkasuhteet päättyvät ilman irtisanomista (7 §:n 3 mom.). Virkojen lakkaa-

minen ja virkasuhteiden päättyminen ei esityksen mukaan edellytä suostumusta.

Asiantuntijakuulemisen mukaan osakeyhtiöihin siirtyvän henkilöstön eläketurva vastaa sitä nykyistä ansaittua eläketurvaa, joka henkilöllä valtiolla on eläkeiän, valtion peruseläkkeen suuruuden ja lisäeläkekarttuman suhteen. Perustettava osakeyhtiö ottaa tämän mukaisen lisäeläkevastuuvakuutuksen.

Esityksen tarkoitus on, että yhtiöittäminen ei sinänsä vaikuta henkilöstön määrään tai mahdollisiin sopeuttamistoimiin. Henkilöstön asemaa koskevilla säännöksillä turvataan henkilöstön asema siinä laajuudessa kuin muutokset johtuvat työnantajan oikeudellisen muodon muuttamisesta.

Perustettavaan osakeyhtiöön sovelletaan yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain (334/2007) mukaisia yhteistoimintavelvoitteita. Lakia on sovellettu jo liikelaitosaikana Varustamoliikelaitoksessa ja asiantuntijakuulemisen perusteella osakeyhtiön hallitukseen on tarkoitus nimetä henkilöstöä edustava jäsen sen vakiintuneen käytännön mukaisesti, jota liikelaitoksessa on sovellettu.

Valiokunta painottaa edellä esitettyjen henkilöstöä koskevien muutosperiaatteiden toteuttamista myös käytännössä. Valtion kokonaan omistaman yhtiön toiminnassa on tärkeää korostaa hyvän henkilöstöpolitiikan merkitystä, erityisesti nyt muutosvaiheessa. Osaava ja motivoitunut henkilöstö on yrityksen toiminnan kannalta kriittinen menestystekijä. Sen takia on tärkeä-

tä, että muutosvaiheessa taataan työntekijöiden asema ja säilytetään hyvät neuvotteluyhteydet työnantajan ja työntekijöiden kesken.

3 §. Luovutuksen ehdot. Varustamoliikelaitoksella on liikelaitoksen perustamisen yhteydessä päätettyä pitkäaikaista velkaa valtiolta. Velkaa oli vuoden 2008 lopussa jäljellä 64,5 miljoonaa euroa. Valiokunnan saaman tiedon mukaan tästä velasta ei siirry osuutta nyt perustettavaan yhtiöön, joten 3 momentin säännös lainan vakuuttomuudesta on tarpeeton. Valiokunta ehdottaa, että 3 momentti poistetaan.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 3 § muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

3 §

Luovutuksen ehdot

(1 ja 2 mom. kuten HE)

(3 mom. *poist.*)

LiVM 16/2009 vp — HE 144/2009 vp

Helsingissä 20 päivänä lokakuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Martti Korhonen /vas	Markku Pakkanen /kesk
vpj.	Saara Karhu /sd	Lyly Rajala /kok
jäs.	Mikko Alatalo /kesk	Tero Rönni /sd
	Marko Asell /sd	Pertti Salovaara /kesk (osittain)
	Leena Harkimo /kok	Janne Seurujärvi /kesk (osittain)
	Kalle Jokinen /kok	Ilkka Viljanen /kok (osittain)
	Jyrki Kasvi /vihr	Anne-Mari Virolainen /kok (osittain)
	Lauri Kähkönen /sd	
	Mats Nylund /r	vjäs. Sari Palm /kd.
	Pentti Oinonen /ps	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kaj Laine.

VASTALAUSE

Perustelut

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Merenkululaitoksen tuotantotoiminnan muuttamisesta osakeyhtiöksi. Esityksen mukaan öljyntorjuntaan varustellut väyläalukset, öljyntorjuntatehtävien hoitaminen ja sitä koskevat sopimukset siirtyisivät väyläpalveluliiketoiminnan mukana perustettavalle tuotanto-osakeyhtiölle. Aikaisemmin Varustamoliikelaitos on ollut velvollinen tarjoutumaan öljyvahinkojen torjuntatehtäviin ja yhteistoiminta Suomen ympäristökeskuksen kanssa on toiminut asianmukaisesti. Ehdotettuun uuteen lainsäädäntöön ei kuitenkaan sisälly nykyisen Varustamoliikelaitoksesta annetun lain säännöstä velvollisuudesta tarjoutua öljyvahinkojen torjuntatehtäviin. Yhteiskunnan kannalta on erittäin keskeistä, että valtakunnallinen öljyntorjuntavalmius ja -kyky eivät heikenny, mikä on vaarana toteuttavien järjestelyjen ja lakimuutosten seurauksena.

Valtio on omistajana velvollinen huolehtimaan henkilöstöstään, mutta lakiesityksessä ei

henkilöstöä ole riittävästi huomioitu. Esityksestä puuttuu muun muassa kirjaus sopimuksesta henkilöstöjärjestöjen kanssa koskien tukitoimia muutostilanteessa. Aikaisempaa sitovaa sopimuskäytäntöä valtion ja henkilöstöjärjestöjen kesken organisaation muutostilanteessa on kuitenkin olemassa. Esitykseen olisi tullut myös kirjata, että työntekijät siirtyvät perustettavien osakeyhtiöiden palvelukseen vanhoina työntekijöinä entisin palvelussuhteen ehdoin. Lisäksi eläkevastuulle on löydettävä erillinen rahoitus, jotta eläkevastuut eivät rasittaisi yhtiön taloutta.

Lakiesityksen sisällöstä saa sen kuvan, että se on tehty kiireessä. Eduskunta on jo useaan otteeseen joutunut huomauttamaan lakien puutteellisista valmisteluista.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallituksen esitys hylätään kokonaisuudessaan.

Helsingissä 20 päivänä lokakuuta 2009

Saara Karhu /sd
Marko Asell /sd
Lauri Kähkönen /sd
Tero Rönni /sd

Martti Korhonen /vas
Pentti Oinonen /ps
Sari Palm /kd